

కాసుల పురుషోత్తమ కవి

శ్రీ

హంసలదీవి గోపాల శతకము

వ్యాఖ్యాత :

ఆచార్య యార్లగడ్డ బాలగంగాధరరావు

ఎం.ఎ.,పి.హెచ్.డి.,

Retired Professor of Telugu, Nagarjuna University

కాసుల పురుషోత్తమ కవి
శ్రీ
హంసలదీవి గోపాల శతకము

వ్యాఖ్యాత :
ఆచార్య యార్లగడ్డ బాలగంగాధరరావు
ఎం.ఏ.,పి. హెచ్.డి.,
Retired Professor of Telugu, Nagarjuna University

నిర్మలా పబ్లికేషన్సు

కృష్ణనగర్, విజయవాడ - 7

కాసుల పురుషోత్తమ కవి

శ్రీ హంసలతీవి గోపాల శతకము

(వ్యాఖ్యా సహితము)

అనుబంధం : శ్రీ ఉండి అప్పలరాజు చెన్నకేశవ శతకం

© సర్వహక్కులు వ్యాఖ్యాతవి

మొదటి ప్రచురణ : 2011

వ్యాఖ్యాత :

ఆచార్య యార్లగడ్డ బాలగంగాధరరావు

(Retired Professor of Telugu, Nagarjuna University)

ప్రతులకు :

ఆచార్య యార్లగడ్డ బాలగంగాధరరావు

15-35, నిర్మలా సదన్,

కృష్ణనగర్, విజయవాడ - 520 007

ఫోన్ : 0866-2551177, 98494 99169.

మరియు ప్రముఖ పుస్తక విక్రయశాలలు.

ముద్రణ :

శ్రీశ్రీ ప్రింటర్స్

విజయవాడ - 520 002.

ఫోన్ : 0866 2433359, 9490634849

మూల్యము : రూ. 70/- లు

హంసలదీవి శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి వారి ఆలయ ప్రాంగణం

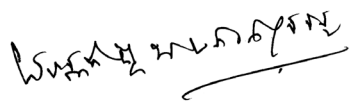
హంసలదీవి గోపాలశతకం

ఇది హంసలదీవిలోని అధిష్ఠానదైవమైన గోపాలదేవునిపై ఆంధ్రనాయక శతకకర్త శ్రీ కాసుల పురుషోత్తమకవిచే కూర్చబడినది. ఈ హంసలదీవి ఎక్కడుందంటే కృష్ణానది సాగరం సంగమం చేసే చోట వుంది. అయితే కృష్ణానది ప్రముఖంగా పులిగడ్డ వద్ద రెండు పాయలుగా చీలి ప్రవహిస్తోంది. ఒక పాయ పెద్దకళ్ళేపల్లిని అంటి ప్రవహిస్తూ హంసలదీవి వద్ద సాగరసంగమం చేస్తోంది. రెండవదీ, పెద్దదీ అయిన నదీ ప్రవాహం బాగా దిగువకు ప్రవహించి, హోప్ ఐలండ్ వద్ద సాగరసంగమం చేస్తోంది. ఈ రెండు పాయలకు, సముద్రానికి మధ్యగల విశాలమైన భూభాగాన్ని దివిసీమ అంటారు. శాసనాల్లో పెదదీవిగా ప్రస్తావితము. ఇది 12వ శతాబ్దంలో అయ్యవంశస్థుల పాలనలో వుండేది. వీరి రాజధాని పెదదీవిపురంగా శాసనాల్లో

చెప్పబడిన నేటి గణపేశ్వరం. ఇక్కడ అయ్యవంశరాకుమారుడు, నృత్తరత్నావళి కర్త జాయపసేనాని తన బావగారైన కాకతిగణపతి పేర శివాలయం నిర్మించాడు. కనుకనే అది గణపేశ్వరం అయింది. కాగా హంసలదీవి గోపాలదేవుని ఆలయాన్ని నిర్మించింది కూడా అయ్యవంశస్థులే. కాలక్రమంలో ఆలయం శిథిలావస్థకు చేరుకోగా, నేడు దానిని పునర్నిర్మించారు. ఇక్కడ మాఘశుద్ధ పౌర్ణమికి స్వామి వారికి కల్యాణోత్సవం జరుగుతుంది. దేవాలయ ప్రాంగణాన్ని నిర్దేశిస్తూ తూర్పు వైపున కృష్ణానది ప్రవహిస్తోందని, దక్షిణాన సముద్రం వుందని, పశ్చిమాన వేణి (కృష్ణానది ప్రధాన ప్రవాహం) ప్రవహిస్తోందని, ఉత్తరాన, ఊటగుండం వుందని చెప్పటం జరిగింది. నేటికీ దాని నైసర్గిక స్థితి అలాగే వుంది. విజయవాడ నుండి అవనిగడ్డ, కోడూరుల మీదుగా హంసలదీవికి బస్సు సౌకర్యం వుంది.

శ్రీ కాసుల పురుషోత్తమ కవి తలదండ్రులు రమణమాంబ, అప్పలరాజులు, కాశ్యపగోత్రజుడు. విద్యాగురువు శ్రీమాన్ అద్దంకి తిరుమలాచార్యులవారు. కవిగారు 99వ పద్యంలో ప్రస్తావించిన కోటసింగన, భాస్కరుడు, కృత్తివెంట వెంకటాచలం గారల వివరాలు తెలియరావటం లేదు. ఈ హంసలదీవి గోపాల శతకం, కవిగారు రచించిన నాలుగు శతకాల్లో మూడవది. మొదటి రెండూ, మానసబోధ శతకం, రామా! భక్తకల్పక ద్రామా అన్న మకుటం గల శతకాలు అలభ్యాలు. కవి ఈ శతకంలో భక్తిమీర భాగవతం లోని గాధలను తనివితీరా గానం చేశారు. ఆ చేసిన తీరులో భగవంతునితో ఆయనకు గల సన్నిహితత్వం ఎలాంటిదో అవగతమవుతుంది. పద్యం నడిపించిన తీరు అత్యద్భుతం. కాగా ఆయనకు గల శబ్దాధికారం నన్నయకు సాటి వచ్చేది. అంత్యానుప్రాస, ముక్తపదగ్రస్తాలు ఈయనకు ఒదిగినట్లు మరొకరికి ఒడుగలేదంటే అతిశయోక్తి కాదు. ఇక భాషాపటుత్వ విషయం చెప్పనే అక్కరలేదు. శతకమంటూ చదవటం ప్రారంభిస్తే, పూర్తి చేసే దాక వదలిపెట్టలేము. భక్తులు, విద్యార్థులూ, పఠించి లాభపడుదురుగాక అని ఆశిస్తూ...

బ్రాహ్మణదాసుడు

శ్రీ హంసలదీవి గోపాల శతకము

సీ. శ్రీ రుక్మిణీ మనస్సార సేందిందిర
 సత్యభామా ముఖాబ్జాత మిత్ర
 జాంబవతీ పటుస్తన శైల జీమాత
 ఘన సుదంతా వయోవన మదేభ
 లక్షణా పరిరంభ లలిత పంజర కీర
 భద్రా వళి తరంగవన మరాళ
 మిత్రవిందాధర మృదుపల్లవ పిక
 రవిజా దృగుత్పల రాజబింబ
 షోడశ సహస్ర కామినీ స్తోమకామ
 భావజ విలాస ! హంసలదీవి వాస !
 లలిత కృష్ణాబ్జి సంగమ స్థల విహార !
 పరమ కరుణా స్వభావ ! గోపాలదేవ !

1

కృష్ణాబ్జిల్లా దివితాలూకాలో హంసలదీవి అనే గ్రామం వుంది. కృష్ణానది అక్కడ సాగరసంగమం చేస్తుంది. ఆ గ్రామంలో వేణుగోపాలస్వామి ఆలయం వుంది. వేణుగోపాలుడంటే శ్రీకృష్ణుడే. ఆయన్ని కీర్తిస్తూ చెప్పిన శతకమిది. ఇందులో చివరిమూడు పాదాల్లో (భావజ విలాస.....గోపాలదేవ వరకూ గలవి) కవి వేణుగోపాలుని సంబోధిస్తున్నాడు. ఆ మూడు పాదాలు ఈ శతకానికి మకుటం అన్నమాట. అంటే ప్రతి పద్యం చివరా ఆ మూడు పాదాలూ వుంటాయి. మన్మథుని వంటి అందగాడా! హంసలదీవిలో కొలువై వున్నవాడా! కృష్ణానది సాగరసంగమం చేస్తున్న రమణీయమైన స్థలంలో విహరిస్తున్నవాడా! అపారమైన దయా స్వభావం గలవాడా! ఓ గోపాలదేవ అని ఆ పాదాలకు అర్థం.

శ్రీ కృష్ణునికి ఎనిమిది మంది భార్యలు గదా! ఆపైన పదారువేల మంది. ఏ పొద్దు వారిని ఆనందింప జేస్తూ వుంటావు గదా అని ఈ పద్యంలో కీర్తించటం జరిగింది. రుక్మిణి, సత్యభామ, జాంబవతి, సుదంత, లక్ష్మణ, భద్ర, మిత్రవింద, రవిజ (కాళింది) అనే ఎనిమిది మంది ఆయన భార్యలు.

అర్థాలు : సారసము : పద్మము; ఇందిందిర = తుమ్మెద; అబ్జము : పద్మము; జీమూతము : మేఘము; మదేభము : మదపుటేనుగు; కీరము : చిలుక; మరాళము : హంస; పికము : కోయిల; ఉత్పలము : కలువ పూవు; రాజబింబము : చంద్రబింబము; షోడశసహస్రము : పదహారు వేలు; కామిని : స్త్రీ; స్తోమము : సమూహము; భావజుడు : మన్మథుడు; అబ్ధి : సముద్రము;

భావము : ఓ గోపాలదేవా! నీవు రుక్మిణి దేవి మనస్సునే పద్మానికి తుమ్మెదవంటి వాడవు. సత్యభామ ముఖపద్మానికి సూర్యుడవు. జాంబవతీ దేవి చనుగొండలపాలిటి మేఘమువంటి వాడవు. సుదంతయౌవనమనే వనానికి మదపుటేనుగువు. లక్ష్మణదేవి కౌగిలికి చిక్కిన రాచిలుకవు. భద్ర పొట్టపై గల ముడుతలు అనే సరస్సులో విహరించే రాజహంసవు. మిత్ర వింద అధరాన్ని (క్రింది పెదవిని) కొరికే (ముద్దిదే) కోకిలవు. కాళిందీదేవి కన్నులనే నల్లకలువలకు చంద్రుని వంటివాడవు. పదారువేల మంది లలనల మనసులను కొల్లగొట్టిన వాడవు. అంటే - వారందరినీ రాసికృంతో ఆనందింపజేస్తావి, వారందరూ నీపట్ల సాంద్రమైన అనురక్తి గలవారని, మీ మీ సాంగత్యం అనన్యసామాన్యమని చెప్పటం. (అలాంటి నీవు నాపై దయ చూపవలసింది, అని కవి శ్రీకృష్ణుని వేడుకొంటున్నాడన్నమాట)

సీ. లీలావినోద కాళియ ఘణాంకిత పాద
 కలుష విచ్ఛేద, భక్తప్రసాద
 హిత వేణునాద సంతత నుతాఖిల వేద
 బహు మోద గోపికా ప్రణయవాద

పోషిత ప్రహ్లాద బుధమయూ రాంభోద
 దవవప్పి ఖాద దానవ విభేద
 శ్రీతజన త్రాణ శాశ్వత యశస్సంపాద
 మునిజనాశీర్వాద, ముక్త ఖేద
 కృపవహింపుము, నా మీద, కీర్తికాద ?
 భావజ విలాస ! హంసలదీవి వాస !
 లలిత కృష్ణాబ్ధి సంగమ స్థల విహార !
 పరమ కరుణా స్వభావ ! గోపాలదేవ !

2

అర్థాలు : ఫణము : పాముపడగ; కలుషము : పాపము; నుత : పొగడబడిన;
 మోదము : సంతోషము; బుధులు : పండితులు; మయూరము : నెమలి;
 దవవప్పి : దావాగ్ని; ఖాదము : మ్రింగబడినది; శ్రీతజన త్రాణ :
 ఆశ్రయించిన వారిని రక్షించువాడు; ముక్త : విడిచిన, వదలివేసిన; ఖేదము
 : దుఃఖము;

భావము : ఈ లోక వర్తనాన్నంతా ఒక విలాస క్రీడగావించి వినోదించేవాడవు.
 కాళియుని నీ పాదాలతో అణిచివేశావు. సర్వపాపాలను హరింపచేస్తావు.
 భక్తులభుడవు. సంతత వేణుగానాసక్తుడవు. సకల వేదాలచే ఎల్లప్పుడూ
 కీర్తింపబడ్డవాడవు. గోపికలను ప్రణయంలో ముంచెత్తుతావు. ప్రహ్లాదుని
 రక్షించావు. పండితులనే నెమళ్ళపాలిట మేఘానివి. దావానలాన్ని
 మ్రింగివేసావు. దానవులను సంహరించావు. ఆశ్రీతజనాన్ని రక్షిస్తావు.
 శాశ్వతకీర్తి శాలివి. ముని జనులచే ఆశీర్వాదములు పొందినవాడవు.
 దుఃఖమనేది నీ దరిదాపుల్లోకి కూడా రాదు. అలాంటి నీవు, ఓ
 గోపాలదేవా! నాపై దయ జూపవలసింది. అది నీకు కీర్తే అవుతుంది
 కాదా!

సీ. అభినవ స్ఫుట సితాబ్జాయత పత్రాక్ష
 యాదవ పాండవ మోద పక్ష
 కౌస్తుభ వనమాలికా విరాజిత పక్ష

పరమ దయార్థ భాసుర కటాక్ష
 వర చతుర్దశ జగత్పరిపాలనాధ్యక్ష
 శరణాగతత్రాణ నిరతదీక్ష
 దారుణ దైతేయ వారణ హర్యక్ష
 మౌని సంతాన సంతాన వృక్ష
 తలచెద నపేక్ష నాయెడ వల దుపేక్ష
 భావజ విలాస ! హంసలదీవి వాస !
 లలిత కృష్ణాబ్ధి సంగమ స్థల విహార !
 పరమ కరుణా స్వభావ ! గోపాలదేవ !

3

అర్థాలు : సితాబ్జము : తెల్లతామర; వనమాలిక : తులసిమాల; చతుర్దశ : పద్నాలుగు;
 వారణము : ఏనుగు; హర్యక్షము : సింహము; సంతానవృక్షము :
 కల్పతరువు;

భావము : క్రొత్తగా, అప్పుడప్పుడే వికసించిన తెల్లతామర రేకులవంటి కనుగవ
 గలవాడా! యాదవులు, పాండవుల యందు ప్రేమకలవాడా! రొమ్మున
 కౌస్తుభమణి, తులసిమాల గలవాడా; అపారమైన దయను నీ కడ కన్నుల్లో
 ప్రసరింపజేసేవాడా! ఈరేడు లోకాలను పాలించేవాడా! అతిభయంకరులైన
 రాక్షసులనే ఏనుగుల పట్ల సింహమైన వాడా! ముని జనుల పాలిట
 కల్పవృక్షం వంటివాడా! కోరి నిన్ను ప్రార్థిస్తున్నాను. కనుక, స్వామీ! ఏమో
 లెమ్మని నన్ను ఉపేక్ష చేయకు

సీ. నవనీతచోర వల్లవకామినీ జార
 నందకుమార దానవ విదూర
 ఘనమేచక శరీర, కౌస్తుభ మణిహార
 మానితాచార సన్మంత్ర సార
 ఛందోమయాకార బృందావన విహార
 కనకాద్రి ధీర సాగర గభీర

దివిజోపకార సాత్విక గుణాలంకార

త్రిజగదాధార నిర్జిత వికార

వినుతిఁ జేకోర, యాదవ వీర రార

భావజ విలాస ! హంసలదీవి వాస !

లలిత కృష్ణాబ్ధి సంగమ స్థల విహార !

పరమ కరుణా స్వభావ ! గోపాలదేవ !

4

అర్థాలు : నవనీతము : వెన్ను; చోరుడు : దొంగ; వల్లవకామినులు : గోపకాంతలు;

కనకాద్రి : మేరుపర్వతం; త్రిజగములు : ముల్లోకాలు;

భావము : గోపాలదేవా! నీవు వెన్నుదొంగవు. గోపికలపట్ల కాముకుడవు. నందుని కుమారుడవు. దానవ సంహారకుడవు. నీలమేఘశ్యామల వర్ణం నీ మేని ఛాయ. రొమ్మున కౌస్తుభమణిని ధరిస్తావు. సదాచారుడవు. మంచి మంత్రాలన్నింటి సారమూ నీవే. వేద స్వరూపుడవు. బృందావన విహారివి. మేరునగ ధీరుడవు. సముద్రమంత గాంభీర్యం నీది. దేవతలకు మేలొనర్చే వాడివి. సత్యగుణాలంకారుడవు. ముజ్జగాలకు ఆధారభూతుడవు. ఏవిధమైన మనోవికారాలు లేని వాడివి. నావిన్నపాన్ని మన్నించి, ఓ యాదవ శ్రేష్ఠుడా, నా కడకు రారాదా!

సీ. చరణపద్మముల కాంచన నూపురంబులు

గమన సంగతుల ఘల్ఘలు రనంగ

కటిసూత్ర మణిమయ ఘంటికా నాదంబు

కరమొప్పుగా ఘణంఘణ యనంగ

మేనిపైఁ గప్పిన మించు మించిన ఛాయ

దగు పచ్చడము తళత్తళ యనంగ

నొనర చూడాభాగమున కలంకారమౌ

నెమలి పింఛము నిగన్నగ యనంగ

సుందరాకృతి రమ్ము గన్నొందు మిమ్ము

భావజ విలాస ! హంసలదీవి వాస !
 లలిత కృష్ణాబ్ధి సంగమ స్థల విహార !
 పరమ కరుణా స్వభావ ! గోపాలదేవ !

5

అర్థాలు : నూపురములు : కాలి అందెలు; గమన సంగతులు : నడకలోని నాట్య
 విన్యాసము; కటిసూత్రము : మొలనూలు; ఘంటక : గంట; పచ్చడము
 : పట్టుపంచె

భావము : (ముందు పద్యంలో కవి, శ్రీకృష్ణుని తన వద్దకు రావలిసిందిగా కోరాడు
 గదా! ఈ పద్యంలో, ఏ తీరులో రావాలో విన్నవిస్తున్నాడు). దేవా! నీ
 కాలి బంగారు అందెలు నీ నడక తీరులో గల్లుగల్లుమని మ్రోగుతూ
 వీనుల విందు చేస్తుండగా, నీ మొలత్రాడులోని మణులు, ఘల్లు ఘల్లుమని
 సవ్వడి చేస్తుండగా, నీవు కట్టిన పీతాంబరము తొలకరి మెరుపుల వలె
 కాంతులీనుతూ ప్రకాశిస్తుండగా నీ శిఖపై నెమలి పింఛము నిగనిగమని
 మెరుస్తూ వుండగా - అలా అందగించిన రూపుతో దర్శన మిప్పించవయ్యా!
 కళ్ళవేడుకగా చూడాలని వుంది. అలా రావూ? వస్తావుగదూ!

సీ. పుట్టినప్పుడె పట్టి కొట్టె గాచిన మామ

గట్టి బాపినయట్టి దిట్ట దొంగ

మెల్లమెల్లన గొల్లపల్లెలో పాల్వెన్న

కొల్లకొల్లగఁ గొన్న పిల్ల దొంగ

జలములాడగఁ జూచి చానల వల్వలు

చెలఁగుచుఁ దెచ్చిన చిన్ని దొంగ

వైరముచే వెంట బడి పట్టగా వచ్చు

యవను మాయించిన యట్టి దొంగ

దొరికితివి నాకు నిశ్చంక విడువ నింక

భావజ విలాస ! హంసలదీవి వాస !

లలిత కృష్ణాబ్ధి సంగమ స్థల విహార !

పరమ కరుణా స్వభావ ! గోపాలదేవ !

6

అర్ధాలు : గట్టిబాపుట : గర్వాన్ని అణగించుట; చానలు : స్త్రీలు; యవనుడు : కాలయవనుడనువాడు.

భావము : దేవా! నీవు పుట్టిన వెంటనే నిన్ను చంపాలని ప్రయత్నించిన నీ మేనమామ (కంసుడు) పేరుమాయించిన గట్టిదొంగవు. చడిచప్పుడు గాకుండా గొల్లపల్లె (వేపల్లె) లో పాలు వెన్నలను దొంగిలించిన పిల్ల దొంగవు. గోపికలు జలకాలాడుతున్నవేళ వారి కట్టుబట్టలను దొంగిలించిన అల్లరి దొంగవు. పగబూని నీ వెంటబడ్డ కాలయవనుని సంహరించిన మాయదొంగవు. అయితే ఏం! వారికెవరికీ దొరకని దొంగవు నాకు చిక్కావు. ఇక నిన్ను ఏమైనా సరే విడిచేది లేదుగా!

సీ. కుబ్జ గంధ మొసంగి కొమరు బ్రాయంబున

శాత కుంభ శలాక రీతి నుండె

మాలికుం డొక్కండు మాలికార్పనఁ జేసి

మౌనులు గనఁగ నిర్మలత గాంచె

రజకుండు శుభ్ర వస్త్రములు గట్టగ నిచ్చి

యిహపర సౌఖ్యంబు లెనసి మించె

విదురుఁ డిష్టాన్నపు విందులు గావించి

భాగవతోత్తమ ప్రతిభ గాంచె

కులము కారణమా నీకు గుణమె గాని

భావజ విలాస ! హంసలదీవి వాస !

లలిత కృష్ణాబ్ధి సంగమ స్థల విహార !

పరమ కరుణా స్వభావ ! గోపాలదేవ !

7

అర్ధాలు : కుబ్జ : మరుగుజ్జు; శాతకుంభము : మెరుగుపెట్టిన (బాగా తోమడంవలన) కుండ; శలాక : మెరుపు (తీగె); రజకుడు : చాకలి; శుభ్రవస్త్రములు : ఉతికిన బట్టలు;

భావము : దేవా! మరుగుజ్జు అయిన ఒకతె నీకు గంధాక్షతలు సమర్పించి, నీ అనుగ్రహానికి పాత్రురాలై సుందరాకృతిని పొందింది. పూదండలు కట్టే సుదాముడు నీకు ఆ దండను సమర్పించి, పావనత్వాన్ని పొందాడు,

చాకలి ఒకడు నీకు ఉతికిన బట్టలు కానుకగా ఇచ్చి ఇహపరాలు రెండింటా సౌఖ్యాన్నిపొందాడు. విదురుడు నీకు విందుచేసి, నీ అనుగ్రహానికి పాత్రుడై పరమ భాగవతోత్తమునిగా పేరు ప్రఖ్యాతులు పొందాడు. అలా వారిని అనుగ్రహించావంటే - వారి కులాలను గాక గుణాలను పరిగణన లోనికి తీసుకునే గదా! నీ సమదృష్టిని, ఔదార్యాన్ని ఎంతటిదని పొగిడేది!

సీ. మృత గురుపుత్రుని బ్రతికించుటే సాక్షి

ప్రాణార్థులై మిమ్ముఁ బలుకు వారి

కల కుచేలున కెల్ల కలుము లిచ్చుటే సాక్షి

సౌఖ్యార్థులై మిమ్ము చదువు వారి

కర్షణ సారథ్య మమరఁ జేయుటే సాక్షి

విజయార్థులై మిమ్ము వేఁడు వారి

కోలి సుత్తర గర్భ మెలమిఁ బ్రోచుటే సాక్షి

పుత్రార్థులై మిమ్ముఁ బొగడు వారి

కన్ని కోర్కెలు గల్గు నిన్ సన్నుతింప

భావజ విలాస ! హంసలదీవి వాస !

లలిత కృష్ణాబ్ధి సంగమ స్థల విహార !

పరమ కరుణా స్వభావ ! గోపాలదేవ !

8

అర్థాలు : కలిమి : సంపద; సన్నుతించుట : ప్రార్థించుట, పొగడుట;

భావము : గోపాలదేవా! చావునుండి తప్పించుకోగోరే వారు నిన్ను ఆశ్రయిస్తే, ప్రాణాలనిచ్చి కాపాడుతావని చెప్పటానికి, నీ గురువైన సాందీపుని కుమారుడు చనిపోగా, ఆయన కోరికపై బ్రతికించటమే సాక్ష్యం. ఇహలోక సౌఖ్యాన్ని ఆశించి నిన్ను ఆశ్రయించి సంపదను కోరే వారికి అది చేకూరుస్తావనడానికి, నీ మిత్రుడైన కుచేలునికి కలిమిని ప్రసాదించటమే సాక్ష్యం. జయాన్ని కోరి నిన్ను ప్రార్థిస్తే, దానిని ప్రాప్తింప చేస్తావని చెప్పటానికి అర్జునునికి సారథ్యం వహించి, ఆయనను విజయుని గావించుటయే సాక్ష్యం. సంతానాన్ని కోరి నిన్ను శరణువేడితే, అది

సఫలం చేస్తావనటానికి ఉత్తర గర్భాన్ని సంరక్షించటమే సాక్ష్యం. నిన్ను చేరి, నీ పాదాలు ఆశ్రయిస్తే, అన్ని కోర్కెలు సఫలమవుతా యనడంలో సందేహం లేదు గదా!

సీ. నిను యశోదాదేవి పెనురోట గట్టె, నా
 వనిత స్వాతంత్ర్యమెంతని భజింతు
 నిను నందుఁ దాలకుఱ్ఱుల గాయనుంచె, నా
 ఘనుని సామర్థ్యమెంతని నుతింతు
 నాభీరసుతులు ని న్నాప్తత చెనఁగి, రా
 తనయుల భాగ్యమెంతని గణింతు
 గోపకాంతలు నిన్ను కోపించి తిట్టి, రా
 ననబోంట్ల రేఖ నెంతని వచింతు
 వారి దాసానుదాసులే ధీరులైన
 భావజ విలాస ! హంసలదీవి వాస !
 లలిత కృష్ణాబ్ధి సంగమ స్థల విహార !
 పరమ కరుణా స్వభావ ! గోపాలదేవ !

9

అర్థాలు : భజించు : కీర్తించు; ఆలకుఱ్ఱులు : ఆవుదూడలు; ఆభీర సుతులు : గొల్లబిడ్డలు;

భావము : దేవా! ముల్లోకాలకు ఆధారభూతుడువు. అయితేనేమి? నీ తల్లి యశోదా దేవి నీ అల్లరి భరించలేక నిన్ను రోటికి కట్టివేసింది గదా! ఆమెకు నీపై గల అధికారాన్ని, చనవును ఎంతని పొగడేది? నీ తండ్రి నందుడు నిన్ను ఆవుల్ని కాయడానికి నియోగించాడు. మరి ఆయన శక్తిసామర్థ్యాలను ఎలా అంచనావేయగలను? గొల్ల పిల్లవాండ్రు నీతో చేరి ఆడి పాడే వేళ, నిన్ను తాకి వుంటారు, ఎదిరించి వుంటారు గదా! మరి వారి అదృష్టాన్ని ఏమని చెప్పేది. గోపకాంతలు నీపై కోపించి ఎన్ని విధాలుగా తిట్టిపోసారు! వారి జాతకమే జాతకం గదా! అలాంటి వారి భాగ్యం ఏమని చెప్పేది! ఎంతని కీర్తించేది? ఇతరత్రా ఎందరో మహానుభావులు ఉండివుంటారు

End of Preview.

Rest of the book can be read @

<http://kinige.com/book/Sri+Hamsaladeevi+Gopala+Satakamu>

*** * ***